Ч. 279 (13.227). Львів, пятниця 16. грудня 1932.

Рочтоwа opłaty zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

В обороні свободи товариств.

Варшава, дня 13. грудня 1932.

Сучасний польський державний режім поставив собі за свою головну мету підпорядкувати урядовим чинникам не тільки прояви господарського життя (поширення державних монополів, державні підпрнемства, концерни, трести і картелі, що їх протегує держава), але у не меншій мірі також прояви збірного громадянського життя, що мають більш суспільний характер. Поза ріжнородними інституціями публично правного характеру — як ріжнородні палати, організуючі певні суспільні верстви та звання, й інститути суспільного обезпечення, збірне життя громадянства проявляється у примусовій інституції територіяльного самоврядування (громади, повіти, воєвідства) та у добровільній організації громадян для виконання певних означених цілей в рямцях добровільних організацій — товариств.

І саме на територіяльну самоуправу і на приватні товариства звернули в останніх часах свою окрему увагу ті, що сьогодні в Польщі мають владу у своїх руках. Дня 16. січня ц. р. увійшов до сойму урядовий проект про зміну постанов про територіяльну самоуправу громад і повітів, що засадничо ріжниться від дотеперішніх законів, обовязуючих у Галичині та подекуди і на північних українських землях. Місцева і повітова самоуправа переходить в цілости під невідкличну керму урядових чинників, а фактичну управу громад і повітів мали би на будуче перейняти навіть чинники імпортовані іззовні, невиборні, залежні від політичної державної адміністрації.

Над згаданим проектом була вже дискусія на цілому ряді засідань адміністраційної комісії, що після генеральних дебат над цілістю проекту перейшла вже до його подрібного розгляду. Передискутовано перші чотири статті проекту, до яких сам референт віцемаршал Полякевич і інші посли з ББ зголосили цілу низку поправок, що для нас, українців, і так дуже некорисний проект, ще значно погіршують. Бажанням клюбу ББ є мерщій перебичувати цілий проект і надати йому форму закону. З хвилиною, як проект стане законом, зникнуть і ті тіни самоуправи, що їх досі тут і там ще трохи слідно.

В простіший спосіб зроблено зі справою товариств. Цього в найширшому розумінні преважного для розвою громадянського питання не скеровано навіть зовсім на соймовий терен, але полагоджено його у формі розпорядку президента з дня 27. жовтня 1932 (В. З. П. Р. ч. 94 поз. 808).

Його постанови обговорив я мин. місяця на сторінках „Діла" без ближчих коментарів. Розпорядок зі силою закону врізується дуже глибоко у саму правну структуру і в ціле життя кожного товариства, віддаючи його майже під необмежений нагляд державної адміністрації і поліції. Це викликало самозрозуміле занепокоєння серед наших широких кругів, більше, як це було з проектом про територіяльне самоврядування. Наше громадянство інстинктовно відчуло добре, що йде на наші товариства, коли розпорядок увійде в життя в оголошеній формі і воєвідські уряди, старостства і поліція схотять скористати — і то на свій лад — з постанов розпорядку.

Розпорядком про товариства невдоволена також і польська опозиція — від вшехполяків до лівиці. І вона здає собі докладно справу з того великанського тягару, що паде на їх товариства й організації від нового розпорядку. Тому і польське громадянство, що є поза санаційними кругами (а воно без сумніву творить більшість) дуже сильно занепокоїлося новим розпорядком, чого доказом дуже критичні голоси на сторінках польської опозиційної преси, як і мотивація внесків польської опозиції, в першу чергу вшехполяків, на ухилення згаданого розпорядку по думці статті 44 польської конституції.

Такий внесок на ухилення розпорядку „права про товариства" зголосив також [illegible] Український Соймовий Клюб.

В мотивації нашого внеску ми піднесли, що в останніх місяцях ц. р. видано цілу низку розпорядків президента зі силою закона — як карний кодекс, карний військовий кодекс, зновелізований кодекс карної процедури, зновелізований розпорядок про устрій загальних судів, зновелізований розпорядок про Найв. Трибунал Адміністраційний і т. д., яких постанови врізуються глибоко в життя громадянства, але дотикають вони у значній мірі прав і обовязків поодиноких громадян чи їх відносин і їх поведінку.

Інший, значно ширший, характер має розпорядок про право про товариства, що почне обовязувати на території цілої Польщі вже від 1. січня 1933 р. Дотикає він — на що вказує вже сама його назва — збірного життя громадян, що гуртуються у товариствах для деяких вищих цілей. Право про товариства дотикає десятків тисяч товариств вже істнуючих, що своє буття мусять пристосувати до постанов нового розпорядку, та передовсім піддатися поновній реєстрації найпізніше до дня 31. березня 1933 р.

Не було безпосередньої наглої причини, щоби так важний закон — як право про товариства, оголошувати у формі розпорядку президента держави, отже неначе поза плечима громадянства. Треба було предложити відповідний законопроект соймові і в цей спосіб дати принайменше нагоду громадянству чи радше його представництву в законодатних тілах забрати голос у такій важній справі і евентуально дати йому хочби теоретичну можливість зміни некорисних постанов.

А від цих некорисних, часто може навіть мало продуманих, постанов аж роїться у згаданому розпорядку.

Невідповідний вже сам поділ товариств на ріжні категорії, — на звичайні товариства, що будуть з правила без правної особовости, на зареєстровані товариства і врешті на товариства вищого пожитку. Між ними буде не лише ріжний круг їхньої діяльности, у перших товариствах чисто льокальний в останній категорії з правила обіймаючий територію цілої Польщі і ріжний буде також круг їх статутових прав. Всі вони будуть під строгою контролею і доглядом політичної державної адміністрації і органів державної поліції, що у практиці спаралізує правильну діяльність товариств або нераз і її зовсім припинить. Такої поліційної контролі й нагляду над діяльністю товариств не знали досі обовязуючі в Польщі закони про товариства, навіть на території колишньої царської Росії.

Введення в життя ухвалою Ради міністрів товариств вищого пожитку з монопольними правами може у деяких обставинах припинити діяльність цілого ряду товариств, що досі займалися подібною діяльністю як монопольні товариства вищої ужиточности. Може це бути смертним ударом передовсім для товариств національних меншин, котрим всупереч міжнародним зобовязанням Польщі і всупереч постановам польської конституції можна одним замахом, одною ухвалою ради міністрів відняти дальше життя.

Розпорядок про право про товариства накладає на товариства великі тягарі. Управи товариств мусять вести не тільки точні списки членів і подавати їх до відома владі, але також мусять подавати їй і відпис своїх білянсів і своїх протоколів. Виходить, що навіть то найменше сільске товариство буде мусіло вести цілий бюрократичний апарат, що у наших відносинах неможливе, а що у практиці може бути причиною припинення діяльности товариства.

І сама реєстрація буде незвичайно коштовна, бо її треба оголосити, очевидно за великою оплатою — в Моніторі Польскім, і в додатку понести значні стемплеві оплати. А такий значний грошевий видаток рівнож у великій мірі спинить основування товариств в майбутности та припинить діяльність багатьох бідніших товариств вже істнуючих при нагоді їх реєстрації.

Також і державна політична адміністрація буде змушена сильно побільшити свій урядовий

апарат, бо до ведення бюрократичної праці, передбаченої розпорядком про товариства, треба цілої фаланги урядовців. А те все знова збільшить видатки з державного буджету — і то в додатку в часі шаліючої господарської скрути.

Це є причини річевого характеру, що промовляють за тим, щоби ухилити розпорядок про право про товариства.

У польській політичній дійсності це не буде легко. Внески опозиції — між ними і український внесок та перепавший сьогодні наглий внесок — опиняться в руках послів з ББ і зникнуть з адміністраційної комісії „Auf Nimmerwiedersehen".

Однак це не спинить боротьби за свободу товариств, яку поведе дальше зорганізоване громадянство, що не схоче, щоби постанова конституції про свободу товариств була лише паперовою постановою. Боротьба буде затяжна — але здається — небезуспішна, якщо демократичний устрій має бути удержаний а не запанувати явно й славно устрій інший.

Д-р Степан Баран.

Повалення уряду Еріо.

ПАРИЖ (ПАТ). В год. 4.59 рано палата послів більшістю 215 голосів відкинула проект уряду Еріо. Тимсамим уряд повалений. Міністри радять тепер над формою зголошення димісії.

Обвинувачення проти Гувера.

ВАШИНГТОН. (ПАТ). Конгрес відкинув 361 голосами проти 8 внесок члена републиканської партії Мек Фадена, щоби поставити в стан обвинувачення президента Злуч. Держав Гувера, котрий на думку внескодавця веде понижаючі для Злучених Держав переговори з чужими державами і мав нібито причинитися до того, що Злучені Держави не дістають заплати своїх довгів. — Мек Фаден відомий з того, що є завзятим противником Гувера.

Таємничий замаховець.

ВАШИНГТОН. (ПАТ). Палата репрезентантів була вчора видовищем незвичайної події. Якийсь мущина, що прислухувався нарадам на галерії, видобув нечайно револьвер і спрямував його в сторону президії, домагаючись одночасно признання йому голосу. В салі повстав великий переполох, всі кинулися до виходу. Засідання перервано, вкінці поліція звернулася до таємничого замаховця, аби зложив зброю. Показалося, що револьвер був набитий.

Демонстрації роялістів у Франції.

ПАРИЖ, (ПАТ). Перед будинком палати послів прийшло вчора вечором до поважніших сутичок між численною групою роялістів, що демонстрували проти уряду, і поліцією. Трьох маніфестантів було ранених. Оперживши поміч поліція приперла вкінці порядок. [illegible] арештували.

Сойм.

Бурливий день. — Відкинення всіх наглих внесків польської опозиції.

Цей тиждень є останнім перед святочними феріями тижнем парляментарних праць. Сойм відбуде в цьому тижні ще одно засідання в пятницю.

Вчорашнє засідання сойму, що тревало ок. 3 години, мало бурливий хід. Зачалося воно від поладнання денного порядку цілої низки ратифікаційних законів, а потім приступлено до розгляду наглих внесків, зголошених опозиційними партіями, в тому числі також внеску, зголошеного спільно людовцями, ППС, НПР і ХД в справі внесення декрету президента про стоваришення. При мотивуванні тих внесків приходило кількома наворотами до великої бурі на лавках опозиції. Падали ріжні оклики, били в пульти, тупали ногами і т. д.

В голосуванні соймова більшість відкинула наглість внеску у справі подій в Лапанові, Люблі, Юдові й інших місцевостях, дальше наглий внесок у справі пресових конфіскат і шикан цензури, а вкінці такий-же внесок у справі знесення декрету президента про товариства. Всі ті відкинені внески переслано як звичайні до адміністраційної комісії.

Інтерпеляції Українського Клюбу:

13. грудня Український Клюб вніс у соймі пять інтерпеляцій, а саме:

1) До міністра комунікації та скарбу у справі невиплачення від 1925 р. членам громади Немилів, радехівського повіту, відшкодування, яке належиться їм за вивласнення ґрунтів під будову прилюдної дороги з Радехова до Лопатина. Інтерпелянти домагаються виплати того відшкодування;

2) До міністра внутрішніх справ у справі розвязання Кружка „Рідної Школи" в Березовиці Вел., тернопільського повіту. Інтерпелянти питаються міністра, чи схоче зробити кінець системі репресій, пристосовуваних місцевим старостством супроти українських товариств?

3) До міністра скарбу у справі податкових практик, пристосовуваних скарб. урядом у Сокалі. Інтерпелянти питаються, чи міністр був би готов видати зарядження згаданому скарбовому урядові, щоби він відкликав платничі накази, та які розпорядки думає видати, щоби на будуче охоронити кооперативи сокальського повіту перед подібним безправством а у висліді руйнуючим інтерпретуванням скарбових законів скарбовим урядом у Сокалі.

4) До міністра внутрішніх справ у справі шикан повітового старости в Ліску львівського воєвідства Ґонсьоровського українського освітнього й господарського руху, а саме усуванням без причини війтів і членів громадських рад української національности, перешкоджуванням у ношенні українських відзнак, шапок і т. п. Інтерпелянти просять міністра розглянути ті факти та притягти старосту до відповідальности;

5) До міністра комунікації у справі невиплачення відшкодування господарям села Чехи пов. Бучач, станиславівською дирекцією залізниць.

Українські посли кинули адміністраційну комісію.

Посли Українського Клюбу д-р Баран і Кузик заявили на адміністраційній комісії, що з огляду на це, що реферати у справі українських інтерпеляцій та внесків про поліські події, новий декрет про стоваришення а також про діяльність старости в Ліську приділено без ніякої причини тільки послам ББ — покидають засідання.

Студентські демонстрації.

РИМ. (ПАТ). Недалеко югославянського посольства відбулися студентські демонстрації проти Югославії. Маніфестантів не допустили до будинку посольства, якого бережуть від трьох днів відділи поліції і війська. Будинку польського посольства береже також поліція.

—о—

Катастрофа в тунелі.

ЦЮРІХ (ПАТ). В тунелю Ґітшен біля Люцерни прийшло до зударення двох особових поїздів. По дотеперішнім обчисленням є 12 осіб убитих і кільканадцять ранених. Катастрофу спричинила неувага машиніста, що переочив сигнал осторогти.

Рух кирині й руїни.

З історії евангелизму на наших землях. — Дивні „ходи" п. Крата. — Витяг з одного протоколу. — Під омофором польського ев.-реформованого костела. — Жирують на зболілому організмі українського народу.

У відповідь на спростування пастора П. Крата, яке ми для інформації нашого загалу помістили в „Ділі" (ч. 259), подаємо в скороченні, на основі фактів і документів, історію евангелизму, ширеного на наших землях.

Від самого початку поширення між нашим народом у Галичині евангелизму, себто від 1925 р., українські реформовані евангелики були злучені з а. і г. церквою, із суперінтендантурою д-ра Теодора Цеклера у Станиславові, одначе неправдою є, аби а. і г. церква виявляла колинебудь тенденцію влучувати до своїх німецьких громад українські еванг. реформ. громади, а навпаки — а. і г. церква була все проти цього, побоюючись, щоби колись у будучині українські евангелики не змайоризували їх у спільних німецько-українських громадах та щоб не забрали у свої руки керми і їхніх німецьких церковних маєтків.

Дня 7. квітня 1927 р. створений п. Кратом „Союз Української Еванг. Реформованої Старшини", хоч і належав до суперінтендантури а. і г. церкви у Станиславові, вів протягом 4-ох літ завзяту боротьбу проти а. і г. церкви. Вкінці 7. квітня 1931 р. названий Союз з п. Кратом на чолі відірвався від а. і г. церкви. А вже передтим, дня 30. березня 1931 р., як свідчить ухвала цьогож „Союзу Старшин" (значить: перед виступленням з а. і г. церкви), злучилися вони з виленською реформованою консисторією, тому неправдою є твердження п. Крата, що українські реформ. евангелики не лучилися ані з а. і г. церквою, ані з виленською консисторією. Тут подаємо, що ухвалу „СУЄР. Старшини" дотично злуки з виленською консисторією принялй на внесок п. Крата, який ще перед засіданням „СУЄР Старшини" протягом 14 днів (у січні 1931 р.) обїздив усі евангельські центри в Польщі (не виключаючи й баптистів, методистів і інших), а вернувши з тої обїздки, представив членам „Союзу Старшини", що найвідповіднішою для українського еванг. реформ. руху є злука з виленською консисторією, бо вона дає найкорисніші умовини. На це предложення п. Крата „СУЄР Старшини" згодився і поручив п. Кратові поробити дальші кроки дотично злуки з виленською консисторією. Тож наслідком цього дня, 20. березня 1931 р., приїхало з Вильна двох делеґатів: пп. куратор Шимон Чарноцкі і паст. Ян Курнатовіч. Тоді-то на спільному засіданні „СУЄР Старшини" з названими делеґатами обі сторони підписали акт злуки. Після цієї конференції названі делеґати разом з п. Кратом були на послуханні у коломийського старости, котрий приняв до відома цю злуку і на цій підставі „Союз Старшини", будучи вже злученим з Вильном, вів метрикальні записки, урядово підписувані п. Кратом. На цьому також засіданні на внесок п. Крата переіменували „СУЄР Старшини" на „Союз Українських Евангельських Реформованих Християн" (СУЄРХ). І як такий від того часу був він прилучений до виленської консисторії (був прилучений туди протягом пів року, себто до 23. вересня 1931 р.)

Та швидко починається боротьба з виленською консисторією, бо вона виразно зазначила, що не буде нічого домагатися від них для себе, ані теж „Союз" не може наділятися на ніякі матеріяльні підмоги від виленської консисторії. Бо, як сказали делеґати: „Подаємо вам лише братню руку і змогу самостійного розвитку". Тому, що мрії і надії п. Крата на гроші від виленської консисторії розвіялись та що на основі закону п. Крат, як громадянин чужої держави (Канади), не міг вести метрик (за що вилен. консист. платила), рішився він зірвати з Вильном і прилучитися знову до а. і г. церкви, спо-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 16. ГРУДНЯ 1932.

БЕВЕРЛІ НІКОЛЬС.

Провідник дітей
на виставці.

Відкрили виставку. Юрба вичепуреної, недільної публики. Через натовп протискається мама й тягне за руку малу дівчинку, яка має скривлену міну. На картинах вона бачить менше, як інші, а мамусині приятелі її зовсім не цікавлять.

Дівчинка: На що ті всі люди дивляться, мамусю?

Мама: То буде, здається, найславніший образ сезону.

Д.: Що це найславніший образ сезону?

М.: Це картина, яка викликує найбільше зацікавлення.

Д.: Чому? Тому, що вона така гарна?

М.: Не конче тому.

Д.: То чому викликує таке зацікавлення?

М.: Тому, що ніхто добре не знає, що це означає.

Д.: А чому їм то маляр не скаже?

М.: Мабуть хоче, щоби люди вгадували.

Д.: Чому?

М.: (Подратовано.) Не питайся вічно! Може він має таке покликання.

Д.: Але на що він має покликання, коли люди не знають, що...

М.: Мовчи! Давай, допхаємося до того образу.

Протискаються через юрбу до найславнішого образу сезону. Новочасний образ. На передньому пляні статуя Ероса з перевязаними очима. На боці стоїть чернець з підкасаними рукавами і розмовляє з покаяною повією. Окрім них є ще й інші гуртки, джокеї, спортовці, вояки.

Д. (Стоїть перед образом.): Що ті всі люди роблять, мамусю?

М.; Це я хочу саме відгадати.

Д. (Кричить.): А що каже пан-отець отій пані?

М.: Не кричи так!

Д.: Але, що він їй каже?

М.: Здається мені, каже їй, щоби каялася за гріхи свої.

Д.: А що вона накоїла?

М.: Подивися, які тут гарні голуби на паркані.

Д.: А в чому вона провинилася?

М.: Це не важне. Але голуби як живі.

Д.: Так мамусю. А чому вона провинилася?

М.: (В одчаю.): Не знаю, чому провинилася.

Д.: А чому ти казала, що вона провинилася?

М.: Тому, що... Мовчи. Це погана дівчина, та пані.

Д.: Але дуже гарно виглядає.

М.: Ні, не виглядає. Ходім подивитися й на інші картини.

Натовп такий великий, що вони не можуть рушитися з місця. Допит продовжується.

Д.: А що це, оця статуя посередині?

М. (Вдячна за питання, на яке вона може відповісти).: Це Ерос, бог любови.

Д.: А чому має завязані очі?

М. (Повчаючим тоном.): Мабуть тому, що соромиться тих усіх страшних людей.

Д.: А щож, хіба вони всі прогрішилися й мусять каятися?

М.: Так мабуть.

Д.: А звідки ти це знаєш?

М.: Тому, що це проблематичний образ.

Д.: Чи всі люди на проблематичних картинах прогрішилися, мамусю?

М.: Так.

Д.: А чому?

М.: Ну, не говори вже стільки. (Хотіла би звести розмову на іншу тему і додає весело): Цікава я хто це завязав Еросові очі!

Д.: Набере за це, мамусю?

М.: Певно.

Д.: Той пан-отець прогнівається напевно, коли довідається, хто це зробив.

М.: Так, прогнівається дуже.

Д.: (Кричить): О, мамусю, це мабуть та пані вилізла на гору й завязала йому очі.

М.: Не говори дурниць.

Д.: Але коли не зробила цього, то чому вона провинилася?

М.: Подивися на тих джокеїв.

Д.: Так, мамусю. Але чому та пані...

М.: Подивися, вони мають таткові кольори.

Д.: Так, мамусю. Але, що та пані...

М.: (В одчаю): Ні, це не є таткові кольори... ця смуга помаранчева, а в нас жовта.

Д.: Так, мамусю. А чому провинилася та пані?

В тій хвилині, на щастя, прорідився натовп з огляду на паню, яка увійшла в дуже модному кожусі. Мама тягне дитину за руку в глиб салі, шукаючи портрету своєї тети.

Д.: Що ти шукаєш тепер, мамусю?

М.: Портрету тети Галі.

Д.: А нащо?

М.: Що, ти не хочеш бачити портрету тети Галі?

Д.: Ні.

М.: Пст! Як ти можеш щось такого казати?

Д.: Тиж мене питала, мамусю.

дівлючися, що за помічю а. і г. церкви увійде до „Комітету Пятьох", який має до розпорядимости місійні фонди. Тож п. Крат стягнув зі староства в Коломиї метрикальні записки й особисто заніс їх до а. і г. церкви на Баґінсберґ до ревізії. Однак знаючи, що члени „СУЄРХ" не погодяться на таке, почав тайно переговорювати з реформованою групою при а. і г. ц. (з М. Жураківським) з метою прилучитися знову до а. і г. ц. — до тої самої, проти якої протягом 4-ох літ він завзяту боротьбу, яку за кордоном очорнював і проти якої підбурював усі евангельські громади. Остаточно доходить до того, що дня 31. вересня 1931 р. на спільній нараді з реформованою групою від а. і г. церкви і сеніором реформованого віроісповідання п. П. Роером переведено поновну злуку з а. і г. церквою. Від „СУЄРХ" ніхто з візваних членів не явився (крім І. Стефанцева), протестуючи тим проти цієї злуки, так, що злуку доконав сам п. П. Крат. На цьому засіданні переіменовано знову на внесок п. Крата (без відома членів) назву Союзу „СУЄРХ" на „СУЄРГ" („Союз Укр. Єв. Реф. Громад").

Подаємо витяг з протоколу конференції об'єднання української реф. групи а. і г. церкви й „Союзом Українських Еванг. Реформ. Християн" під протекторатом „Реформованого Сеніорату А. і Г. Церкви", з дати Коломия, Баґінсберґ, 31. вересня 1931 р. 1. Українська реформована група А. і Г. Церкви і Союз УЄРХ постановляють однозгідно, що вони творять одну цілість у Реформованім Сеніораті А. і Г. Церкви. 2. Зібрані постановляють, що признають статут А. і Г. **Церкви як норму свого громадського і церковного життя** та будуть його придержуватися. Дотично полагоджування внутрішніх справ громад, то українські реформовані громади є злучені в „Союз Українських Євангельських Реформованих Громад". 3. Проповідник П. Крат сподіється, що по довершенню цієї злуки буде привернений буджет від американських пресвитерських церков для українського євангельського реформованого руху. 11. Зібрані просять Суперінтендантуру А. і Г. Церкви, щоб через маніфест, уложений Союзом УЄРГ, Сеніором і Суперінтендентурою А. і Г. Церкви повідомлено **про доконану злуку обох реформованих груп** церковні чинники в Женеві, Америці й Канаді.

Одначе Суперінтендантура а. і г. церкви, маючи сумні досвіди дотично п. Крата, не акцептували цієї злуки, не зважаючи на те, що при а. і г. ц. були вже протягом кількох місяців разом зединані всі українські еванг. реф. громади. Др Цеклер не акцептував цієї злуки між іншим і тому, що в одній точці тої злуки (точка 4.) було поставлене „СУЄР Громад" домагання якнайскорше рукоположити (ординувати) проповідників: Яремка, Жураківського і Ґаванського. Яремко і Жураківський невдоволені тим, що їх не ординували, пішли оба до польського евангельського реформованого костела до Варшави, де як подає „Jednota" (Organ Polskiego Kościoła Ewang.-Reformowanego) Nr. 8—9. „Dwie ordynacje na duchownych", п. заг. ського ординували дня 3. липня ц. р., М. Жураків-ремка дня 11. вересня ц. р. Там дальше сказано вирвано: „Ordynacja ich dopełniona była w kościele naszym w Warszawie w następstwie przyłączenia się do Kościoła naszego ukraińskich Zborów i stacyj kaznodziejskich ewangelicko-reformowanych, położonych na terenie województw Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnowskiego". Неправдою є також, щоб „СУЄРГ" щодо цього останнього акцесу переводив плебісцит у своїх громадах, бо злуку заінсценізували самі пастори без відома громад. Як доказ на це свідчать протести деяких українських еванг. реформ. громад, вислані до варшавської консисторії проти насильної злуки їхніх громад без їхнього відома.

Щодо спростування п. Крата, що названі пастори не зробили акцесу з польським костелом, тільки з евангельською реформ. церквою в Польщі, зложеною з ріжних національностей, — заявляємо, що та церква — це польський костел. Між іншим орган цієї церкви „Jednota" (Organ Polskiego Kościoła Ew.-Reformowanego) Nr. 10. стор. 147. подає: „Ukraińcy wyznania ewang.-reformowanego, którzy zgłosili przed paru miesiącami akces swój do Kościoła naszego, doświadczyli już w kilku wypadkach, że opieka nad nimi naszego Kościoła zapewnić im może spokojny rozwój ich pracy ewangelizacyjnej i skuteczną pomoc w wielu sprawach, na pomyślne załatwienie których w dawnych warunkach napróżno nieraz miesiące i lata czekać musieli".

Що дійсно еванг. реформ. рух є у нас рухом кирининицьким, рухом руїни, нехай послужить як приклад хотяй би села, де працював п. Крат, де наслідком цієї кирининицької праці повстало безліч всяких еванг. сект. Найліпшим зразком цього сектанства є село Воскресінці під Коломиєю, постійне місце осідку п. Крата, де є наглядні докази тої деморалізаторської праці. Тому ще раз підчеркуємо, що це штучний рух, з якого деякі люди зробили собі джерело доходу, заслонюючись реформаторськими релігійними і всякими патріотично-національними кличами.

Девізою цих пасторів є: „Тшеба неба — тшеба хлеба", як залюбки повторює п. Жураківський, котрий каже, що тому служить, котрий більше платить.

І справді, „вірним" обіцюють „небо", а собі побільше горнуть „хлеба", жируючи на зболілому організмі українського народу.

—о—

Шкільний плебісцит.

АПЕЛЬ ДО ПОВІТОВИХ ДІЯЧІВ.

З усіх майже повітів надходять відрадні вістки про наладнання шкільного плебісциту. Зацікавлення велике. Розійшлося вже поверх 190.000 шкільних деклярацій. Дальші тисячі друкуються.

Найвідрадніше явище в тому, що шкільний плебісцит охопив Лемківщину (очевидно, ту її частину, що у львівському воєвідстві), Волинь і Полісся. Тамошні батьки мужно стоять за українську школу для українських дітей та борються з найріжнороднішими перепонами.

На жаль — з деяких повітів Галичини не маємо досі безпосередніх вісток про наладнання й переводження шкільного плебісциту, або ті вістки неповні й доривочні, а саме: з *Бережан, Березова, Борщева, Городенки, Старого Самбора і Теребовлі*. Не значить це, щоби всюди там не ведено плебісцитової акції, бо знаємо, що напр. в Калуші відбувалися плебісцитові анкети й віча, і в інших названих повітах повітові й місцеві діячі не сплять. Одначе на всякий випадок уважаємо за вказане вже тепер звернути увагу на цю справу, аби ще в останній годині повітові і місцеві діячі наладнали й перевели на своїй області шкільні плебісцити. Аби соромом не вкрилося їхнє імя, якщо з кінцевих підсумків вийде, що з недбальства не виконали свого найважнішого обовязку!

ЗА ШКІЛЬНІ ДЕКЛЯРАЦІЇ НЕ БРАТИ БІЛЬШЕ ЯК ПО 3 СОТИКИ!

Доходять до нас вісти, що в деяких повітах місцеві діячі, спровадивши від нас шкільні декляраціі по 3 сот. за штуку, продають опісля батькам штуку по 5 сотиків. Хочаб звишка 2 сот. ішла навіть на „Рідну Школу", то рішучо не можна за шкільні декляраціі брати більше як по 3 сот., аби уможливити й найбіднішим батькам набути їх і сповнити свій обовязок.

ПІДПИСИ НА ШКІЛЬНИХ ДЕКЛЯРАЦІЯХ ТА ЇХ ПОТВЕРДЖУВАННЯ.

Пригадуємо, що підписувати декляраціі треба у громадськім уряді. Неписьменні дають на деклярацііях власноручно знак хреста при двох свідках, з яких один підписує неписьменного і себе, а другий підписує себе також як другий свідок, у той спосіб:

\+ Іван Неписьменний

На бажання підписали: Василь Крук, свідок
Михайло Савчук, свідок.

Начальник громади має потвердити на декляраціі власноручність підпису і прибити громадську печатку.

Буває, що начальник громади підписує і дає печатки без ніякої дописки. Очевидно, це повинно вистарчити, бо § 8. виконного міністеріяльного розпорядку з дня 7. січня 1925 р. Д. З. Р. П. ч. 3. поз. 33. не приписує, як саме має виглядати таке ствердження. Одначе деякі шкільні інспектори відкидають так потверджені шк. декляраціі під претекстом, що, мовляв, бракує потверджуючої клявзулі. Очевидно, такі інспектори поступають незаконно і проти таких інспекторських зарядженъ треба вносити жалоби до приналежної шкільної кураторії та до міністерства.

Одначе, аби уникнути таких тяганин, порадно допильнувати, щоби начальник громади при своїм підписі і громадській печатці давав таку клявзулю:

Стверджую власноручність підпису
Яків Олійник
начальник громади.
(Громадська печатка.)

ПЛЕБІСЦИТОВІ ДРУКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ.

Пригадуємо, що шкільні декляраціі (по 3 сот. від штуки) і поучення та інформаціі (як наладнати шкільний плебісцит, повний текст розпоряку міністерства про обовязок потверджувати шк. декляраціі, взір жалоби проти начальника громади) даром пересилає на бажання Правна Оборона при Головній Управі „Рідної Школи" у Львові, Ринок 10.

ПРАВНА ОБОРОНА
ПРИ ГОЛОВНІЙ УПРАВІ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Лікування неістнуючої недуги.

Брошура польського диплømата в українській мові*).

Брошура польського політичного діяча та ще й недавнього польського активного дипльомата, писана по українськи для українців, — це перше явище того роду і вже хочби тільки тому заслуговує на увагу. Коли польський автор, польський політик, вважає річчю доцільною і для польської політики потрібною казати свої уваги на актуальні теми безпосередньо українцям, а не за посередництвом польської преси, то це у всякому разі доказ поважного трактування української політичної опінії та українського громадсько-політичного світу. Додатньою стороною цієї брошури є саме та щирість, з якою автор не скриває, що він поляк і польський патріот та **польський політик.** Здається нам, що з українського політичного боку є річчю байдужою, наскільки заяви автора про його прихильність до українців є щирі, або нещирі: вартість має тут **зміст його аргументів,** чи вони можуть справді промовити до пересічному українському читачеві-політикові, чи може з погляду **українських інтересів** вони безвартні.

В імя правди треба на вступі зазначити, що поскільки вся брошура писана у надзвичайно пристойному тоні й із стриманністю, яка носить виразні сліди стилю колишнього дипльомата, постільки своїм змістом вона не приносить ніяких ревеляцій. Перш за все треба зазначити, що автор цілком, зрештою слушно, признає авторитетність українського політичного проводу у вирішуванні життєвих українських проблем; правильно характеризує демократичний характер того українського проводу, залежного у величезній мірі від опінії загалу, на який мають вплив ріжні, не завжди політично освічені і досвідчені, чинники; врешті найважнішою прикметою

*) Станислав Лось: „Міжнародне положення Польщі та Галицькі Українці". Львів 1932. Накладом автора 8°, стор. 72.

M.: Мовчи!

Д.: (Її личко скривлюється небезпечно): А чому...

M.: Будеш ти мовчати. Ось портрет. Тепер стій тихо й дивися. Так. Можливо, що тета Галя десь тут близько.

Хвилину дивляться вони на портрет імпресіоністично намальованої дами неозначеного віку в рожевих і фіолетних барвах.

Д.: (Голосно): Це не є тета Галя, мамусю.

M.: Що? (Заглядає поквапно до катальоґу.) Так, це вона.

Д.: Ні, не вона.

M.: Як ти важишся перечити? (Озирається кругом.) Це дуже подібне до неї.

Д.: Це більше подібне до тої пані, що там балакає з пан-отцем.

M.: Не смієш щось такого говорити!

Д.: Чому ні?

M.: Тому, що це образило би тету Галю. Ота друга пані, це дуже погана жінка.

Д.: Чому?

M.: Я вже казала тобі.

Д.: Але чому вона провинилася, мамусю?

M.: Мій Боже, не питай уже стільки.

Д.: Чи тета Галя також так провинилася, як та пані, що балакає з пан-отцем?

M.: (Сичить): Якби тут не було стільки людей, то я би тебе випрала!

Личко дівчинки стягається, сльози зачинають капати з очей. Хлипає й питає голосом амбуляторної сирени:

Д.: Але чому та пані провинилася?

Питається далі крізь сльози, аж поки вони не виходять із будинку на вулицю. Мати поясняє з ледвим [illegible], що її маленька така цікава, так, „а образ сезону робить таке сильне вражіння"!

Переклало Л. В.

тої брошури це безумовно широке ставлення української проблеми, — не на площині українсько-польських чи навіть східньо-европейських відношень, але на широкій міжнародній плятформі, з увагою на неминучу перебудову міжнародніх сил і в східній і в середній Европі. Однак поза цими важливими позитивними рисами книжечка п. Лося має чимало моментів слабих.

Засадничою тезою цієї брошури є ось що: українці, мовляв, є одним із великих славянських народів, є частиною середньої і східньої Европи і можуть відіграти в Европі та для европейської культури величезну ролю — або ніяку; перший випадок здійсниться тоді, коли вони схотять бути „самостійною зорею у середньо- і східньо-европейській констеляції", ніякоїж ролі не відіграють, коли стануть „німецькою кольонією"; і тут п. Лось доказує, що в першому випадку українська політика мусить йти разом з польською проти німців...

Хоч автор ніби обмежується до пересторогн українців, щоби вони не цуралися іти по лінії **української** державної рації, якщо лиш побачать, що ця рація йде рівнобіжно до лінії польської державної рації, — то проте з усіх виводів автора виходить, що при розвязці засадничої дилеми, про яку ми згадували вище, українська державна рація є саме **тотожня з польською.** І тут найслабший пункт брошури, яка всю проблему польсько-українських і взагалі східньо-европейських відносин зводить до **германофільства чи германофобства.** Найслабшою теж точкою в аргументації ш. автора це його фанатична ненависть до німців, яку хоче защіпити українцям — вважаючи їх германофілами. Тимчасом політичне германофільство українців належало і належить до польських леґенд, з другогож боку пересічний український громадянин та український політик справді не є доступний для ненависти до німців: не має для тої ненависти причин і не відчуває її потреби.

Таким робом автор раз-у-раз, або вривається у відчинені двері або цілком даремне затрачує енергію на пропащу справу. Наприклад відповідальна національна преса нераз і не двічі зазначувала ясно і виразно, що ревіндикація Поморя у користь Німеччини не йде по лінії українських інтересів, тому, що тоді все тамошне польське урядництво і вся польська експанзивна державна сила, скріплена ліквідацією польсько-німецьких спорів, звернулась би на схід, а в практичній мові — проти українців. Нераз і не двічі українська публіцистика зазначувала теж, що українці не мають особливих причин відноситись до німців з надзвичайною любовю, але — згідно з історичною правдою — не мають теж причини німців **ненавидіти.** І тому автор, покликуючись постійно на українську публіцистику, має видно на увазі лише деякі принагідні й фрагментаричні статті, та поправді української публіцистики видно **не знає.** Не знає нпр., що ще в 1925 р. появилась обемиста брошура Василя Кучабського п. н. „Більшовизм і сучасне завдання українського заходу", в якій автор доказує без обиняків, що українці повинні використати теперішній поділ земель для виплекання на західніх землях тих конструктивних національних цінностей, яких не можна творити на Радянській Україні і що взагалі тимчасовий поділ етнографічних земель має інколи й позитивні моменти; не знає, видно, відомої книжки д-ра Донцова „Підстави нашої політики", в якій виложено широко тези українсько-польської співпраці на Сході Европи; не знає мабуть деяких брошур пок. С. Томашівського, Олександра Шульгина і ін., — в яких нераз були порушувані ті питання, до яких автор підходить наче до незаторканих „табу". Думки, виложені у всіх отих брошурах, не лягли в основу офіціяльної галицької політики, ба навіть деякі їх автори самі від них потім відмовилися. А проте їх поява засвідчила, що в історії політичної української думки не бракло ріжнородного підходу до тих ріжних справ, з яких більшість все ще актуальна. Але й цілком незалежно від тої української публіцистики всі аргументи на німецьку брутальність і вся характеристика німців, обрахована на „виліченя" українців з їх нібито нотoрійного германофільства, не переконують українців тому, що 1) українці не відчувають німецької небезпеки винародовити їх, 2) українці не вірять в таку силу німецької „кольоніяльної" експанзії, яка моглаб стати справжньою поважною небезпекою для їх політичної і культурно-господарської самостійности і 3) пригадка на німецьку поведінку на Україні у 1918 р. викликує автоматично інші історичні анальоґії, які не свідчать на користь автора. Не промовляє теж до переконання українському читачеві зворот про „величінь жертви", яку принесла Польща „задля будови української держави" в 1920 р., тому, що саме щирість тої пожертви ми оцінюємо зовсім інакше, добачуючи у відомій варшавській умові, та в київському поході **інші цілі польської політики ніж будова української держави.**

Колиж автор впевняє, що польсько-російська приязнь, для якої підставою став риський мир з його поділом українських земель поміж Польщу та Росію та яка найшла свій останній вислів у голосному пакті неаґресії, що та приязнь скріплюється завдяки протипольським тенденціям, протипольській політиці і протипольським настроям українців, то це — даруйте за слово — обертання кота хвостом. Бож риський мир прийшов безпосередньо після варшавської умови та вірної служби українського союзника у протиросійській війні, а протипольська політика і протипольські настрої українських мас не виринули чейже з любови до німців, лише з причин, які ш. авторові напевно знаменито відомі! Але коли автор саме ці причини легковажить і всю долю українського народу у Польщі від часів її відбудови по нинішній день називає так собі „фрагментаричними справами" — то це засадничий промах автора, який перекреслює всі аргументи про рівнобіжність української і польської державної рації...

Брошура п. Лося безумовно найде ще відповідь ширшу в українській публіцистиці. Те, що вона здібна дати товчок до дискусії і поважних міркувань на поважні теми, — це її додатня сторінка.

Доразовий суд

ЗА НАПАД У ГОРОДКУ ЯГ.

Цієї суботи (17. грудня) починається у Львові перед доразовим судом розправа за напад на почту в Городку Яг. Предсідником розправи буде р. Ягодзінський, обвинувачує прок. Мостович.

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ДЕЛЕҐАТ У ВАРШАВІ.

ВАРШАВА. 14. XII. ПАТ. Вчора приїхав до Варшави голова більшовицької делеґації Фірсов, бувш. торговельний радник посольства СРСР у Варшаві. Він має навязати переговори задля продовження умови із Совпольторгом на дальші два роки.

ПІСЛЯ НЕВДАЧІ ЕРІОТА.

ПАРИЖ, 14. XII. ПАТ. Вислід нинішнього ранішнього голосування парляменту не заскочив нікого. Від початку переговорів Еріота з урядом Зл. Держав у справі відложення речинця платности грудневої рати, було ясне, що більшість яку передше здобув Еріо, відмовиться піддержати його політику супроти Зл. Держав. У парл. колах кажуть, що сьогоднішнє голосування звернене не так проти Еріота, як проти рішучого становища уряду Зл. Держав. Треба було для рад послів бути дуже зневоченими, щоби також більшістю голосів повалити уряд Еріота, а рівночасно здавати собі справу з поважного положення та небезпеки для французької закордонної політики. Положення заплутане ще й тим, що це голосування не дало президентові республики вказівок щодо вибору Еріотового наслідника. Більшість, що повалила Еріота, складається майже з усіх партій.

През. Лєбрен почне небаром переговори у справі іменування нового премієра. Як кандидата на премієра подають Даладієра.

—o—

ЧОРНА ВІСПА.

ТЕГЕРАН, 14. XII. ПАТ. Вибухла тут пошесть чорної віспи. Занотували 442 випадків занедужань, із того 258 смертних.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 16. ГРУДНЯ 1932.

Д-Р ОСИП ФІЛЯС. 6)

Суспільна опіка
у наших умовинах.

2) Боротьба з туберкульозою та венеричними недугами.

3) Боротьба з пістряком (раком).

4) Занепад фізичної справности громадян та протиділання цьому.

5) Протиалькогольна та протинікотинова боротьба.

6) Зовсім занедбана справа домівки.

7) Боротьба з професійними недугами та запобігання проти них.

8) Суспільна забезпека на випадок занедужання, безробіття, на старість і нещасливий випадок при праці.

9) Постуляти евгеніки.

10) Охорона материнства та дітей.

Всі вичислені завдання спонукали цивілізовані народи та уряди зацікавитись ними, почати боротьбу за їх здійснення. Майже у всіх народів переводили вже ці всі завдання в життя, у Польщі частинно, у нас майже нічого. За розвязку тих проблем взялись уряди, утворюючи міністерства або комісаріяти здоровля або суспільної опіки. У Польщі всіми тими справами займається міністерство праці та суспільної опіки, що розділює працю на 5 департаментів.

1) Персональний і загально-адміністраційний, 2) департамент праці, 3) суспільної забезпеки, 4) суспільної опіки, 5) служби здоровля.

Нас цікавить головна праця четвертого департаменту. Справа суспільної опіки це справа цілого громадянства. Уряд має контролю та вплив над нею, одначе переводить її саме громадянство і то через управи міст і громад на основі закону з 16. березня 1923. Закон цей накладає на управу міст і громад обовязок перевести в життя та розбудову суспільної опіки.

Управи міст приступили до праці та засновували по містах т. зв. „осередки здоровля" або поодинокі порадні, де зібрані були всі ділянки опіки. Осередок здоровля розпадається на такі порадні: 1) для вагітних, 2) немовлят, 3) дітей дошкільного віку, 4) опіка над шкільною молоддю, 5) фізичний вишкіл молоді, 6) вакаційні оселі, випочинкові та лічничі, 7) вакаційні півоселі, 8) захисти та захоронки, 9) сирітські захисти.

Це перша ґрупа порадень, так сказатиб запобіжна. Друга ґрупа має порадню: 1) протитуберкулічну, 2) венеричну, 3) трахоматичну, 4) алькоголеву та нікотинову, 5) евгенічну.

Чому саме таку форму суспільної опіки вибрали до переведення постулятів популяційної політики себто, щоби збільшити скількість громадян? Яку користь дають такі порадні громадянству?

Перш за все цей спосіб оздоровлювання громадянства показався найдешевшим. Вложені кошти оплачувалися у деяких державах стократно.

Друге: легче запобігти недузі, знищити джерело зарази чи пошести, як недугу лічити не згадуючи про кошти.

Трете: як з пізніших порівнань вийде, цей спосіб зумів зменшити смертність немовлят з 20 відс. на 7.5 відс., смертність дітей у дошкільнім віці, зменшити смертність від туберкульози і т. д.

Метою першої групи порадень є запобігти занедужанням немовляти перед, у часі та після породу, відповідно його кормити та охороняти його перед кривухою. Кривуха це суспільна недуга бідноти або незрозуміння, у дітей жіночого полу витворює жахливий стан у кістяку, головно в костях миски, що поважно відбивається на вагітності та породі таких жінок. Немовля при помочі порадні переходить у більше або менше правильні розвоєві умовини дошкільного віку. У дошкільному віці охороняється дитину перед гострими пошесними недугами чи то щіпленням проти тих недуг, чи вишукуванням джерел пошести, а це тому, що в тім періоді смертність дітей найбільша наслідком пошесних недуг.

Порадні цього типу стали дуже популярними. У великих містах всі суспільні кляси користуються ними, а нинішне число опікунчих порадень для дітей приблизно 200.000. У Варшаві 1929 р. користало з неї 12.000 немовлят. У Львові із трьох, містом удержуваних або субвенціонованих, порадень з днем 30. червня ц. р. користало 3.090 немовлят, з цього 183 нешлюбних. У цілій Польщі було під кінець 1929 р. 262 порадні.

(Продовження буде.)

—o—

ОРИГІНАЛЬНИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ ЖИДІВСЬКОЇ АПАТІЇ.

НЮ-ЙОРК (ПАТ). Всі поважніші жидівські організації і жид. студ. союзи відмовились від участи в заповідженій на четвер доцентом д-ром Кравсом демонстрації перед польським консулятом. З уваги на те д-р Кравс розпочав демонстраційний голодовий страйк для протесту проти апатії жид. інтелігенції супроти подій у польських університетах.

—o—

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 744-?

— **Черевики, кальоші, снігівці, пантофлі** і всяке інше взуття купуємо виключно в „КОМЕТІ", Львів, Ринок 21, Станиславів, Сапіжинська 10.

— **Концерт українських жартівливих пісень**, який уладжує сьогодня, в четвер, Т-во Львівської Бояи" при співучасти муж. хору „Сурма", викликав помітне зацікавлення серед українського громадянства. Програма концерту дуже цікава не тільки добором композицій, які відтворюють цю мало знану нам ділянку музичної народньої творчости, а також тим, що більшість творів співатимуть уперше на львівській естраді. — Концерт відбудеться в салі Муз. Т-ва ім. Лисенка в год. 8.15 веч. Слід сподіватись, що громадянство використає цю рідку нагоду і виповнить салю.

— **Концерт музичних лавреатів.** I. Міжнароднього муз. конкурсу у Відні відбудеться дня 16. ц. м. в салі польського Муз. Інституту (кіно „Аполльо") в год. 8.15 веч. Виступають Едвард Бендер і Юрій Чапліцький, відзначені I. і II. нагородою. Віденська критика висловилась із найбільшим признанням про їхні прегарні голоси.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Як сніг побілить землю...

Кожна людина час-до-часу мріє про щось, бо кожна знайде на це вільну хвилину, бодай раз на день.

І я мрію нераз...

Але не манять мене ні хмародери Ню-Йорку, ні мряки Льондону, ні крик світел на дахах Парижа, ні шепіт гумових коліс на асфальтах Берліна.

Так само не мрію ніколи ні про спечені сонцем піски Сагари, ні про роскішні праліси Конга, ні про таємничі джунглі Індії. Навіть пяні пахощами і коханням острови Тагіті не притягають мене.

Все те може варте, щоб його побачити, але не варте, щоб у ньому жити.

Як тільки сніг побілить нашу країну, летять мої думки на північ, у ліси Канади, чи Сибіру.

Ввижається мені хатка з грубих брусів, над берегами озера. А довкола ліс, густий, понурий і грізний. Світ засипаний снігом, скутий морозом, спить.

Чи справді спить?

Вистане вечором вийти перед хатину, щоб чути його гомін. Смерекові гущаки зітхають в обіймах північного вітру, тарахкають голим віттям буки, дзвонять пожовклим листям дуби.

Ліс не спить...

На залитих місячним світлом галявах голубі тіни. Появилися, хвилю тремтять і зникають.

Може це олені, а може тільки серни. В місячну ніч на снігу тінь більшає, а віддаль маліє.

Протоптаною стежечкою крадеться лис. Присів, звісив голову, думає. Два свіжі заячі сліди: один уліво — другий управо. Котрий вибрати? Котрий швидше заведе до цілі? Вибрав лівий слід і зник.

Далеко десь заплакав бобер. Так жалісно, так сердечно, що його плач аж у приповідку перейшов. Зловився в наставлені заліза, а може так яку тугу на серці має.

На його зойк прийшла від бору відповідь. З нутра лісів озвалася вовча трембіта. Протяжно, зловіщо, а сумно. Від того виття мурашки ходять поза спиною, а рука судорожно стискає цівку кріса.

По другім боці озера гримнув вистріл. Короткий і різкий, бо на морозі.

Це мій приятель Джон. Мек. Франк, чи як там.

Вибрався на пуму, що загніздилася в зимовім обозі оленів і страшні спустошення робить. Приятель казав, що до нічого більше не стріляє, хіба до... срібного лиса.

За велика покуса для мисливого.

А ще кілька слів про мого приятеля.

Він вічно свариться зі мною, нарікає на мою непорадність, присягає, що змарнував через мене зиму. Але як я заблудив у нетрах, то день і ніч шукав мене, покалічився, руку відморозив, а таки відшукав і ледви живого приніс до нашої хати.

Знаю, що любить мене, хоч ніколи того не каже, цінить мене, хоч ніколи не похвалить.

Добре мені з ним у нашій захистній хатці, безпечно в понурім лісі, тепло в його товаристві.

Довкола нас безоглядна природа, безпощадна і грізна, але послушна залізним законам півночі.

Ніхто зпід неї не виломлюється, бо виломитися — значить умерти.

Тверде життя, але повне.

Є там ненависть, але отверта, є смерть, але в бою, є вороги, але від віків добре знані.

І є злодії та шубравці — але без рукавичок

Галактіон Чіпка.

— **Т-во „Зоря" у Львові,** вул. Вірменська 25, уладжує Миколаївські вечерниці зі сценічною виставою для ремісничої молоді в неділю 18. грудня в год. 5. вечором. — Такі самі вечерниці для членів „Зорі" і їх родин будуть у понеділок 19. грудня в год. 5. вечором. Дарунки приймається щодня від год. 7. веч., а в неділю і понеділок цілий день.

— **Засідання Фільольоґічної Секції Н. Т. ім. Ш.** відбудеться в суботу 17. грудня в 18. год. в бібліотеці НТ. ім. Ш. з доповідю І. Свенціцького про „Джерела історії української мови XI—XIV. вв." і про чеські „Спомини Федора Кнаржіка — з побуту на Україні 1880—1918 рр." — **Провід Секції.**

— **Безробітних,** зареєстрованих у держав. урядах посередництва праці було 10. грудня у всій Польщі 187.677. Є це зріст у відношенні до попереднього тижня на 10.218 осіб.

— **Звишка доляра.** На варшавській біржі і в позабіржевих оборотах зазначилася звишка готівкових долярів. 14. грудня вечором доляр у Варшаві дійшов до 8.96 зол. Звишку пояснюють спекуляцією у звязку з відмовою Зл. Держав відложити речинець грудневої рати.

— **Дитина в смітнику.** У Львові при вул. Бельзького ч. 5. найшли міські смітярі в бляшаній смітярці живе 7-місячне немовля. Дитину віддали м. дільницевому комісаріятові; поліція веде слідство.

— **Нові „Доми Людове" у Брідщині.** В салі засідань брідського старости відбулись на днях збори членів кураторії будови костелів і „люд. домів" на Брідщину. Постановили викінчити будову таких домів у Болеславові і Паликоровах та зорганізувати будівельні комітети в Ясниці, Бовдурах, Брідськім Гутищі, Антосі, Пеняках, Літовиску, Брідській Руді, Пониковиці і Конюшкові, доставити їм плянів, деревного матеріялу і каміння або цегли.

— **Розправа 19-х польських студентів.** У середу почалася у львівському суді апеляційна розправа 19-х польських студентів, яких гор. староство засудило адміністраційно за участь у протижидівських вуличних галабурдах. Боронить адв. д-р Перацький. Треба зазначити, що подібні касаційні розправи, які відбулися тому два тижні проти кількох студентів, обвинувачених у томуж проступку, на внесення д-ра Перацького відложили.

— **Загадочне вбивство.** В неділю 4. грудня в 4 год. вранці у Вислоці Нижнім, пов. Сянік, застрілив митний сторож Антін Петрик селянина Михайла Ґузиляка с. Панька, по його поворі до родинного села з Чехословаччини. Біля Вислока Нижного, віддаленого від границі на 5 км., заступили дорогу вбитому і його двом товаришам Грицеві Гарагуцеві с. Стефана і Степанові Феніканиновi с. Теодора два митні сторожі, а саме Антін Петрик і його товариш. Осліпивши ярким електричним світлом митній сторожі вдалося придержати вбитого Михайла Ґузиляка с. Панька. Обом його товаришам вдалося втекти. Придержаного повели митні сторожі до села. По дорозі, пройшовши 800 м.—1 км. вбили Михайла Ґузиляка біля хати Івана Шемелі крісовим стрілом, а опісля почали кричати і свистати, щоби збіглися люди. І дійсно, на крик митних сторожів надбігли зі світлом селяни: Павло Крук, Антін Опришка та Семко Кудлач і побачили вбитого Михайла Ґузиляка с. Панька з простягнутими руками на землі і зверненим обличчям до землі. Цікаво, що вже негайно в неділю вполудне відбулася секція вбитого. Секцію перевела судово-лікарська комісія з Буківська. Підчас секції лікар ствердив, що Ґузиляка вбито вистрілом в плечі тай ще дотого кулею „дум-дум". Тому внутренности небіщика були дуже пошарпані. Лікар пояснив, що стріл віддано до вбитого з віддалення найдальше 2 м. Небіщик мав при собі 5 дол. і більшу скількість чеських корон. Антін Петрик переслуханий заявив, що при небіщику не найдено ніяких грошей. Ґузиляк осиротив жінку і тритижневу дитину.

— **За державну зраду.** У золочівському суді відбувалася через 8 днів розправа проти Мирона та 16 тов., обвинувачених у державній зраді. Обв. Олексюка й одного його товариша засудили на кару 4 літн. тюрми й утрату гор. прав на протязі 5 літ. Трьох обвинувачених засудили на кару 3-літн. тюрми, з тих одного з позбавленням гор. прав на протязі 5 літ. Інших обвинувачених звільнили.

— **Під закидом комунізму.** У Снятині відбувалася розправа проти Рубанця, Петрука та Фірмана, обвинувачених у кольпортажі противдержавних летючок. Суд засудив Рубанця на півтретя року тюрми, Петрука на півтора року, а Фірмана звільнив.

— **Від гвардійського гусаря до нуждаря.** У захисті Альбертинів для бездомних у Варшаві, такім приблизно, як його змальовує Горкий у своїй песі „На дні життя", помер один із постійних нічліжан цього „цирку", як називали цей дім, 70-літн. російський емігрант Михайло Бартієнев. Аж при смерти ствердили, що це колишній корнет гвардійських гусарів, які перебували у Варшаві. Колись він був героєм романтичної трагедії, про яку широко писала європейська преса. Він закохався в артистці театру „Ріжнородностей" Марії Вісньовській. Але його рідня не дозволила йому на це з огляду на його майбутню карієру. На цьому тлі прийшло до гострих сцен між парою закоханих і Бартієнев застрілив артистку. Військовий суд відобрав йому рангу і заслав на Кавказ. За якийсь час царський указ його помилував. Що сталось пізніше з ним і як він після війни попав у Варшаву, ніхто не знає. Ствердили тільки, що старець ходив часто попід вікна дому, де 40 літ тому застрілив ту, що змінила все його життя.

— **Ріжні вістки.** Англійський фунт штерлінґів мав цими днями звишкову тенденцію. — З Варшави виїхало вчора до Палестини 210 жидівських емігрантів. — Цього року втікло з Манджурії до Пекіну з пів міліона китайців. — Деякі радянські журнали появляються зрідка-година у скороченім виданні з огляду на сильну недостачу паперу. — У Шикаго дійшло до вуличного бою між поліцією і контрабандистами алькоголю; є 8 трупів і 2 тяжко ранених. — Недалеко німецької місцевости Фрейденберг вода перервала величезну гать і залила сусідні поля та знищила електричну стацію. — Хліборобський міжнародній інститут у Римі стверджує, що цього року зменшився світовий урожай бараболі; Польща дала цього року 26 міл. тон. — Колишній ректор університету у Ляйпціґу проф. Фальке дістав запрошення від турецького уряду, щоби заснував хліборобську академію в Анкарі і він на це згодився.

— **Чорний рік шахістів.** Цього року вмерло виїмково багато визначних шахістів. А саме трьох найчільніших голяндців Еве, Всевінк і Нотебоом, усі в кількох тижнях відступу. Дальше бельгієць Колле і мадяр Такач, німець Фріц, ірляндець Ейтс і латиш Маттісон; усі вони померли у дуже молодім віці.

— **Поворот до шкільних „нот".** Центральний комітет комуністичної партії у СРСР прийняв недавно цілу низку постанов про зміну режиму у школах. Між іншими є там постанова про потребу ввести у вищих школах чотири ступені поступу в науці: дуже добре, добре, достаточно та недостаточно. Студент з одним „недостаточним" мусить здавати доповняльний іспит. Треба було аж 10 літ досвіду, щоби вернутись до старої системи.

— **Як мандрує міліярдер.** Джон Рокфелер юніор, якого вважають найбагатшим міліярдером у світі вибрався у пошлюбну подорож на острови Бермудів. Поїхав він туди не автом, не літаком, а наколесником. Така подорож здоровіша і довше тріває.

— **Музей історії кольонізації.** У Москві у будинку державного музею для народознавства відкрили відділ Півн. Азії (Сибір і Далекий Схід). У музеї зображений історичний розвиток російської кольонізації в Сибірі, на Далекім Сході і на Алясці. Комуністична „Правда" пише, що „саля кольоніяльної минувшини дає повний і широкий образ політики царського режіму", завсучасний образ її не до вподоби. Чим ближче до соціялістичного ладу північних народів, тим менше у музеї експонатів.

—o—

З нових книжок.

„Нова Зоря“ про книжку Ст. Левинського.

Про новелі Ст. Левинського, видані у нашім видавництві „З японського Дому“ не містили ми ніякої рецензії. Виручила нас „Нова Зоря“, яка в ч. 95. до спілки з анонімним рецензентом висловилась про книжку одночасно з великими похвалами і закинула їй великі гріхи. Рецензент: „Панська“ мова й порівнання, як також і вибір черушаної в нас екзотичної теми: життя японських студентів у Парижі, це справжня заслуга й цінний вклад автора в наше письменство“. Редакція: „Сила й умілість спостерігання того автора значні. Стиль оригінальний. Спосіб писання цікавий. Композиція прозора. Мова майже скрізь чиста і старанна. Словом це був би письменник і то гарний, якби не одно, в чім наш рецензент має повну слушність: нахил до неприємного еротизму...“ Рецензент: „В усіх 11 новелях книжки головна тема сексуальне життя японців... Пансексуалізм проймає цілу книжку Левинського й відбирає їй усяку моральну вартість. Ця зараза небезпечна ще й тому, що подана у привабливій, тонкій формі“.

Хто прочитав уважно цю книжку без думок про те, чи вона надається на шкільну лектуру, себто так само, як читає всі твори світової літератури, той буде здивований ревеляціями „Н. Зорі“. Її рецензент і редактор мае безумовно занадто вражливу уяву, коли добачують „пансексуалізм“ там, де зображені наскрізь людські природні взаємини. Коли так то 99 відсотків світової літератури нездужає на пансексуалізм. Св. Августин сказав, що сама соромливість — безсоромна. Люди, які дістають гарячки від самих натяків на справи, від яких залежить розвиток людського роду, добачують на кожному кроці спокуси дявола. Відомо, що найбільше терплять від них ті кандидати на аскетів, що на сам вид жінки заплющують очі. Тоді тисяч жіночих постатей мучить їх у сонних маревах. Можливе, що рецензент „Нової Зорі“ часто терпить від примар такого пансексуалізму.

З театру.

Великий Театр: „З малої хмари“, комедія на 3 дії Брунона Франка.

Ця мала хмара це малий пес. Не треба бути аж фільософом, щоби ствердити, який великий вплив на весь напрям нашого життя може мати якийнебудь дрібний випадок. Гуси спасли Рим і неодна гуска завязала світ непересічному талантові.

Ця комедія є веселою та інтелігентною притчою про добре серце, яке починає битись у ріжних людях під впливом буденної дурниці, що зростає до величини великої життевої події. Є це одночасно погідна сатира на бюрократію міської управи у місті вдвое більшим від Львова. Неодин глядач пригадує собі на цій виставі свою блуканину від Анни до Каяфи по ріжних магістратських бюрах для полагоди формальности, яку міг би одним почерком пера полагодити звичайний інтелігентний урядовець, якби мав право за своїм бюрком... самостійно думати.

Пес, що вміє непотрібно гавкати і бути вірним це прегарний символ двох справ, яких торкнувся автор у цій песі: політичної карієри та вражливого серця.

Добра, цікава комедія з дуже добрими акторами. **м. р.**

ШКІЛЬНИЙ ПЛЕБІСЦИТ за українською мовою навчання переводити безумовно в усіх українських громадах, де є польські й утраквістичні школи!

БІРЖА.

ГРОШІ.

Доляр в ориг. оборотах зол. 8.93 і пів.

В міжбанкових трансакціях платили за: Льондон 29.05—29.30, Ню Йорк 8.92 і одна четверта до 8.92 і три четверті, Ціріх 171.60—171.85, Прага 26.40—26.47, Берлін 212—212.50, Париж 34.80—34.90, Відень 102—105.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 14. XII. 1932. за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 19—21 сот., літру сметани 0·90 зол., копу 7·00 вепь зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер, 15. XII. год. 7.30 веч. „З малої хмари“ (Абон. 4).

Пятниця, 16. XII. год. 7.30 веч. „Орфей у пеклі“.

Субота, 17. XII. год. 7.30 веч. „З малої хмари“ (Абон. 4).

Неділя, 18. XII. год. 3.30 попол. „Занадто правдиве, щоби було добре“ (Абон. 3. Ціни знижені).

Неділя, 18. XII. год. 7.30 веч. „Орфей у пеклі“.

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 15. XII. год. 7.30 веч. „Насолода чесністю“ (вистава закуплена. Абон. 4).

Пятниця, 16.XII. год. 7.30 веч. „Насолода чесністю“ (Абон. 4).

Субота, 17. XII. год. 7.30 веч. „Насолода чесністю“ (Абон. 4).

Неділя, 18. XII. год. 3.30 попол. „Цілунок перед зеркалом“ (Ціни знижені. Абон. 3).

Неділя, 18. XII. год. 7.30 веч. „Насолода чесністю“ (Абон. 4).

Кіна.

АДРІЯ: Пат і Паташон і Льорель і Гарді.

АПОЛЬО: „Банда Бубуля“.

АТЛЯНТІК: „Пісня ночі“.

КАСІНО: „Їх доля та недоля“ (Льорель і Гарді), Весела парада на весело „Чарлі рятує Европу“.

КОЛЬОСЕЙ: „Франкенштайн“ ревія „Трупа веселого гумора“.

КОПЕРНИК: „Під фальшивим прапором“.

МАРУСЕНЬКА: „Під фальшивим прапором“.

МІРАЖ: „Любка з Тагіті“ та Льорель і Гарді.

ОАЗА: „Жовта маска“ й ревія.

ПАЛЯС: „100 метрів кохання“.

ПАН: „Горн в полумях“.

ПАСАЖ: „Небезпечний шлях“ (Том Мікс), „На провесні“ Жеромського.

ПРОМІНЬ: „Домагаюся розводу“ й ревія.

СТИЛЕВЕ: „Люди на стійці“ і ревія.

УТІХА: „Американські пачкарі“ (Боб Костер), „Пат і Паташон, винахідники пороху“.

ХИМЕРА: „Шангай-Експрес (з Марленою Дітріх).

Закордонне радіо.

Четвер, 15. грудня 1932.

Братислава (278,8) 12.30 Концерт, **Бреславя** (325) 11.50 Концерт, 20.00 „Ромео і Юлія“ траг. Шекспіра, **Міляно** (331,4) 11.15, 19.00 Музика, 20.30 „Князь Ігор“ оп. Бородіна, **Штутгарт** (360,6) 19.30 Нар. пісні, **Гельсінгфорс** (366,1) 18.40 Спів, Арві Геніве, **Букарешт** (394,2) 19.40 Опера, **Прага** (488,6) 15.30 Спів, Єлінкова, 20.00 „Міщанин шляхтичем“ ком. Молієра, муз. Люлі, **Відень** (517,2) 17.05 Суч. музика, 0.35 Брамсові твори, **Рига** (525,4) 18.30 „Слай“ оп. Вольф-Ферарія, **Мінхен** (532,9) 19.50 Концерт, **Будапешт** (550,5) 19.45 Концерт, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 19.00 Концерт, 12.15 Українська музика, 16.35 Гумор, сатира, 24.00 Музика, нар. пісні.

Пятниця, 16. грудня 1932.

Копенгаґен (281,2) 15.00 Концерт, 21.25 Шведські пісні, Вера Нільсен, **Міляно** (331,4) 20.40 Концерт, **Штрасбург** (345,2) 17.30 Кам. музика, **Льондон** (356,3) 21.00 „Ди Форест“ песа Гельсуортія, **Букарешт** (394,2) 20.00 Симф. концерт, **Рим** (441,2) 13.00, 16.00 Концерт, 20.45 РечітаЛь Аріґо Серато, **Лянгенберг** (472,4) 20.00 „Гр. Маріца“ оп. Кальмана, **Прага** (488,6) 17.05 Кам. музика, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 16.35 Концерт, **Мінхен** (532,9) 16.05 Солісти, 21.30 „Нікодемус“ оп. Гріма, **Будапешт** (550,5) 20.00 Бетовенів вечір, 22.30 Моцартові сонати, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 16.35, 19.00 Концерт, 12.15 Музика, 24.00 Звуковики.

Львівське радіо.

Четвер, 15. грудня 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 15.25 17.00 Грамофон, 12.30 Метеорольог. комунікат, 12.35 Шк. концерт, 15.15 Господ. комунікат, 16.00 Балачка про моду, 16.12 Грамофон, Сільва рерум, 16.25 Лекція франц. мови, 16.40 „Люд. Заменгоф“, 17.25 Скринька для дітей, 17.40 Відчит, 18.00 Солісти, 19.00 Суч. румунські поети, 19.15 Всячина, 19.30 „Пес-фільософ“ опов., 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Легка музика, Спортові вістки, додаток до прес. рад. денника, 21.00 „А всьому винна рожа“ авд., 22.55 Метеорольог. і поліц. комунікат, 23.00 Танк. музика.

Пятниця, 16. грудня 1932.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10, 18.45 Грамофон, 13.20 Метеорольоґ. комунікат, 15.15 Господарський комунікат, 15.35 Лекція англ. мови, 15.50 Грамофон, Сільва рерум, 16.25 Книжка серед людей праці, 16.40 Відчит, 17.00 Композиторський концерт Фрімана, 18.00 Легка музика, 18.30 Скрипка, 19.00 Летунські дні, 19.15 Всячина, 19.30 „Люди є добрі“ фейл., 19.45 22.45 Прес. рад. денник, 20.00 Муз. балачка, 20.15 Симф. концерт, Літ. фейлетон, 22.40 Спорт, 22.55 Метеорольог. і поліц. комунікат, 23.00 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Звичайні Загальні Збори Філії Союзу Українок у Сяноці відбудуться дня 28. грудня ц. р. в год. 3-ій попол. при вул. Потоцького ч. 23. На випадок неприсутности числа членів вимаганого статутом, Збори відбудуться годину пізніше без огляду на число членів. — **Виділ.**

За редакцію відповідає Олександер Костич. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.